

Toimenpideoite TPA 128/2020 vp

Terhi Koulumies kok

Toimenpideoite pitkäaikaiskoronaan sairastuneiden palveluverkoston perustamisesta Suomeen

Eduskunnalle

Kansainvälisistä tutkimuksista on jo kertynyt tietoa niin paljon, että pitkäaikaiskoronan tiedetään olevan vakava osa pandemiaa. WHO on tehnyt pitkälle koronalle oman tautiluokituksen, mutta vielä ei tiedetä, koska se otetaan Suomessa käyttöön. Koronasta aiheutunutta pitkäaikaista sairastamista kutsutaan eri maissa eri nimillä, mm. long covid, long hauler tai pitkä korona.

Toisin kuin pandemian alussa ajateltiin, nykyään on jo varmaa, että koronassa ei kyse ole pelkästään hengityselinten sairaudesta, vaan monielinsairaudesta tai useasta eri oireyhtymästä. Näyttää koko ajan vahvemmin siltä, että virus saattaa aiheuttaa muitakin pitkäaikaisia vaurioita esimerkiksi aivoissa, sydämessä, keuhkoissa ja muissa sisäelimissä sekä verisuonissa. Tutkimusten mukaan pitkäaikaiskorona voi pitkittyä potilaalla riippumatta siitä, kuinka vakavana tämä on koronan akuuttivaiheen sairastanut. Vielä ei tiedetä sitä, miksi osa sairastuneista saa pitkittyneen tautimuodon.

On arveltu, että miehet saattavat sairastaa koronan alkuvaiheen naisia rankemmin, mutta naisilla taas pitkä korona olisi yleisempi kuin miehillä. Korona saattaa sairastuttaa myös perusterveen nuoren ihmisen esimerkiksi sadoiksi päiviksi ja viedä häneltä myös työkyvyn. Koronan vertaiskyselyissä on myös Suomessa selvinnyt, että oireita esiintyy kaikilla ikäryhmillä perusterveistä alkaen.

Kansalaisista nuorten elinaikaodotteen ja tulevan työaikaodotteen pitäisi olla kaikkein pisimmät. On huolestuttavaa, että myös nuoret voivat sairastua vakavasti ja pitkäaikaisiin oireisiin. On myös hälyttävää, että varsinkaan nuorten saamien sydän- ja keskushermosto-oireiden lopullista merkitystä heidän itsensä ja yhteiskunnan kannalta ei vielä tiedetä. Suomessa koronan pitkäaikaisoireiden rekisteröinti, seuranta, tutkimus ja hoito ovat ylipäätään lapsenkengissä. Sairaalahoidossa olleiden potilaiden seuranta on sairaanhoitopiirien vastuulla, mutta suuri osa oireista ja pitkäaikaissairastuneista jää pimentoon, jos tautia ei ole todennettu testillä tai ihmiset ovat sairastaneet taudin lievempänä kotonaan.

Toistaiseksi on mahdotonta tietää, kuinka monella suomalaisella todellisuudessa on pitkittynyt COVID-19-sairaus tai pitkäaikaisempi, kenties pysyvä, sairauden aiheuttama vamma tai työkyvyttömyys. Onko heitä satoja, vai tuhansia? Tampereen yliopiston anatomian professorin, lääketieteen tohtorin ja SARS-tutkijan Seppo Parkkilan mukaan pitkään koronaan sairastuu arvioiden mukaan 10—30 prosenttia koronan sairastaneista.

Toimenpidealoite TPA 128/2020 vp

Koronan yhteiskunnallinen hinta saattaa nousta hyvin kalliiksi pitkäaikaiskoronan vuoksi. On uhkana, että pitkä korona tulee maksamaan yhteiskunnalle jopa enemmän kuin akuutti pandemia. On inhimillisesti, yhteiskunnallisesti ja kansantaloudellisesti välttämätöntä varmistaa, että koronan pitkäaikaisversioon sairastuneet saavat tarvitsemaansa hoitoa ja tutkimusta. Avun hakeminen oman paikkakunnan terveydenhuollosta on koronan pitkäaikaisversiosta kärsiville tällä hetkellä haastavaa, sillä yksittäisillä lääkäreillä ei ole viruksen pitkäaikaisoireista tarpeeksi tietoa. Varsinkin perusterveydenhuollossa toimivien lääkäreiden pitäisi paremmin ymmärtää, miten laajamittaista vahinkoa virus kehossa aiheuttaa. Tietoa ja osaamista olisi helpompaa kerryttää, jos potilasryhmälle perustettaisiin oma, siihen erikoistunut toimipiste terveyskeskuksiin.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla Suomeen perustetaan erikoistuneiden palvelupisteiden verkosto SARS-CoV-2:n eli koronan pitkäaikaisoireista kärsiville esimerkiksi isoimpien kaupunkien terveysasemien yhteyteen. Esimerkkiä pitkäaikaiskorona-aseman toimintaan voi hakea Englannista, jossa on toiminnassa lukuisia long covid -oireista kärsivien potilaiden tutkimukseen ja hoitoon erikoistuneita klinikoita. Palvelupisteisiin on päästävä matalalla kynnyksellä, vaikka henkilö ei olisi saanut alkuvaiheessa positiivista testitulosta tai joutunut sairaalahoitoon alkuvaiheen oireiden johdosta. Suuri osa pitkää koronaa sairastavista on edelleen ilman koronan positiivista testitulosta. Hoidon ja lääkityksen lisäksi koronan pitkäaikaispotilaan on päästävä kokeisiin ja jatkotutkimuksiin sekä kuntouttavan toiminnan piiriin. Pitkäaikaiskoronan tukipisteiden on oltava kaikille avoimia, ja niihin on keskitettävä alueen ajankohtainen tietämys ja osaaminen aiheesta.

Helsingissä 30.10.2020

Terhi Koulumies kok